

به نام خدا

سرخدار – ENGLISH YEWE

نام علمی : TAXUS BACCATA

سرخداریان – TAXACEAE : خانواده

بومی منطقه: غرب، مرکز و جنوب اروپا، شمال غربی آفریقا، جنوب غربی آسیا و شمال ایران

سرخه دار، سوختال، سیردار, european yew, taxus, common yew, yew : نام های دیگر

سرخدار:

سرخدار درختی سوزنی برگ است از تیره سرخداریان (taxaceae) که بومی غرب، مرکز و جنوب اروپا، شمال غربی آفریقا، جنب غربی آسیا و شمال ایران میباشد.

سرخدار درختی کمیاب است که به این دلیل آن را سرخدار می نامند که چوب و میوه ای سرخ دارد. تنها در چند جنگل در سرتاسر دنیا می توانید این درخت را بیابید اما آنچه در گلستان می روید واقعا استثنایست. حتی ضخیمترین سرخدارها در دیگر نقاط دنیا قابل مقایسه با سرخدارهای گلستان نیستند.

تاریخچه ی گیاه سرخدار

تحقیقات نشان می دهد که گیاه سرخدار از کلمه توکزیک به معنای سم گرفته شده که نشان دهنده سمی بودن این گیاه است و قدمتی ۱۹۰ میلیون ساله دارد و انسانهای نخستین از برگ آن نوعی سم مخصوص می ساختند. احتمالاواژه toxin در لاتین، به معنای سم، از نام این درخت گرفته شده است.

تئوфраست حکیم نامدار یونان باستان، در قرن سوم قبل از میلاد مسیح از سمی بودن این گیاه برای اسب و سایر موجودات (مانند موش و خرگوش) مطلع بوده و در نوشته های خود نیز به این موارد اشاره نموده است. کلمه باکاتا از ریشه بو به معنای کمان گرفته شده است که نشان می دهد در زمان های گذشته از چوب سرخدار، کمان درست می کرده اند.

برای اولین بار در سال 1971 یک دی ترپنوئید به نام تاکزول از پوست این درخت استخراج شد که بعدها به عنوان یک ماده ضد سرطانی بسیار مهم، مورد توجه قرار گرفت. در حال حاضر در اکثر مراجع علمی و فارماکوپه های معتبر از چوب، شاخه های جوان و برگ های سوزنی سرخدار به عنوان دارو یاد شده و خواص دارویی آنها مورد تاکید قرار گرفته است.

وضعیت اشتغال در این زمینه:

امروزه در فرانسه شرکتی وجود دارد که نهالستان‌های بزرگی از این گونه احداث کرده این شرکت وابسته به یک شرکت داروسازی است که در تولید ماده تاکسول دخالت دارد (ماده تاکسول این درخت در درمان برخی سرطان‌ها کاربرد دارد) سه شرکت بزرگ دیگر در آمریکا تنها به کاشت نهال سرخدار اشتغال دارند. در هر شرکت میلیون‌ها نهال تولید می‌شود.

ایران دانه‌های این گیاه و قسمت‌های دیگر را به دلیل داشتن خاصیت ضد میتوزی به آمریکا صادر و قرص جلوگیری کننده از سلول‌های سرطانی را با قیمت گزاف خریداری می‌کند.

سایر کاربرد های گیاه سرخدار

- از مواد موثره سرخدار داروهای مختلفی تهیه و به بازار دارویی عرضه شده که مهمترین آنها داروی تاکزول (ساخت شرکت بریستول مایرز اسکوئیب آمریکا) و داروی آنزاتاکس (ساخت شرکت ماین فارمای استرالیا) می‌باشد.
- کشور ایران دانه‌های این گیاه و قسمت‌های دیگر را به دلیل داشتن خاصیت ضد میتوزی به آمریکا صادر و قرص جلوگیری کننده از سلول‌های سرطانی را با قیمت گزاف خریداری می‌کند.

- در کشور ژاپن نیز از طریق کشت تعلیقی همه ساله مقادیر قابل توجهی تاکزول تولید می شود. میانگین مقدار مصرف ماده موثره تاکزول در جهان در حدود 700 گرم در سال می باشد.
- چوب این گیاه در ساخت اسکلت خانه ها، زین و برگ اسب و سایر وسایل جنگی و خانگی (مانند شانه های چوبی) استفاده می شده است. این درخت چوبی بسیار محکم دارد که از آن برای ساخت خانه های دو یا سه طبقه استفاده می شود.
- در حال حاضر در برخی از نقاط جهان، بعضی از گونه های سرخدار به عنوان درخت زینتی در پارک ها و باغ ها کشت می شود.

نکات بیشتر درباره گیاه سرخدار

- در زمان های گذشته از گیاه سرخدار برای معالجه دیفتری، غش و صرع و همچنین به عنوان ماده مغذی قلب استفاده می شده است.
- چوپان ها به دلیل سمی بودن آن را قطع میکنند و دیگر در ناحیه خزری فقط در منطقه کیاسر به طور پراکنده دیده میشود.

شرایط نگهداری از این درخت همیشه سبز:

نور: به طور کلی سرخدار درختی سایه دوست است که بهتر است در سایه یا نیمسایه قرار داشته باشد.

آبیاری: به آبیاری متوسط نیاز دارد.

خاک: خاک ماسه ای ، لومی، گچی یا شنی مرطوب و خوب زهکشی شده خاک مناسب میباشد.

دما: دمایی در حدود ۱۶ درجه مناسب است.

تکثیر:

تکثیر گیاه از طریق کاشت بذر و قلمه زدن امکان پذیر است.

بذر گیاه در مرداد ماه می رسد.

جوانه زدن آن نامنظم و گاهی ۲-۳ سال طول می کشد.

بذور تیمار شده با استرس های دمایی به صورت یک ساعت گرما (۳۰ درجه سانتی گراد) و یک ساعت سرما (۵- درجه

سانتی گراد) به مدت ۲۴ ساعت موجب افزایش درصد جوانه زنی می شود.

وزن هزار دانه بذر خالص آن ۵۰ گرم است.

معمولاً نهال های به دست آمده از بذر را ۲-۳ سال در خزانه نگاه می دارند و سپس به زمین اصلی منتقل می کنند.

هشدار:

همانطور که ذکر شد برگ و دانه این گیاه به شدت سمی است.

علائم مسمومیت سرخدار به شرح زیر می باشد:

تسریع ضربان قلب، لرزش عضلانی، تشنج، اختلال گردش خون، نارسائی قلبی.

با این حال ممکن است پس از مسمومیت هیچ علائمی مشاهده نشود.

منابع:

سایت شبکه خبری آموزشی گیاهان دارویی (<https://medplant.ir/>)

سایت نماگرد (<https://namagard.com/>)